

ဘာသာဗေဒသီအိုရီ(တက်(ဂ်)မီးမစ်)၏ အခြေခံသဘောတရား

တင်တင်မွန်

စာတမ်းအကျဉ်းချုပ်

ဘာသာဗေဒသီအိုရီတစ်ခုဖြစ်သော တက်(ဂ်)မီးမစ်သီအိုရီ၏အခြေခံသဘောတရားများကို တင်ပြရာ၌ တက်(ဂ်)မီးမစ်သီအိုရီ၏သဘောသဘာဝဟူသောအခန်းတွင် တက်(ဂ်)မီးမစ်၏လက္ခဏာရပ်(၄)ခုကို ရှင်းလင်းတင်ပြထားပါသည်။ တက်(ဂ်)မီး(မ်)နှင့် စင်တက်(ဂ်)မီး(မ်)အခန်း၌ စင်တက်(ဂ်)မီး(မ်)ကို တက်(ဂ်)မီး(မ်)များနှင့်ဖွဲ့စည်းထားပုံ၊ တက်(ဂ်)မီးမစ်ဖွဲ့စည်းပုံကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ သဒ္ဒါယူနစ်သဘာဝ၌ အခြားယူနစ်တို့နှင့် ခြားနားသော အရည်အသွေး၊ ယူနစ်တစ်ခုအတွင်း၌ ကွဲပြားမှုနယ်၊ ယူနစ်အုပ်စုအမျိုးမျိုး၌ ပျံ့နှံ့တည်ရှိမှုနယ်တို့ကို ရှင်းလင်းတင်ပြထားပါသည်။

နိဒါန်း

ဤစာတမ်း၌ဘာသာဗေဒ သီအိုရီမြောက်မြားစွာရှိသည့်အနက် မြန်မာတိုင်းရင်းဘာသာစကားတို့၏သဒ္ဒါကိုဖော်ထုတ်ရာ၌ အခြေခံအသုံးပြုနိုင်သည့်တက်(ဂ်)မီးမစ်သီအိုရီ၏အခြေခံ သဘောတရားများကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

ဤစာတမ်း၌တက်(ဂ်)မီးမစ်၏ပညာရပ်ဆိုင်ရာဝေါဟာ^၁ အသုံးအနှုန်းများသာမကအခြားသောဘာသာဗေဒဆိုင်ရာ နည်းစနစ်စာအုပ်များမှ သင့်လျော်သည့်ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကိုပါ အသုံးပြုတင်ပြထားပါသည်။ ထို့ပြင် တက်(ဂ်)မီးမစ်သီအိုရီမှဆက်နွယ် တင်ပြခဲ့ကြသော ဒေါက်တာအော်စတင်ဟေး(လ်)^၂၊ ဒေါက်တာ ဒေးဗစ်သောမတ်(စ်)^၃၊ ချားလ်(စ်) ပက်(ခ်)^၄ စသော ပညာရှင်များ၏ တင်ပြချက်များ အသုံးပြုသကဲ့သို့ အိုကဲ(လ်)^၅၊ ဂျုန်း(စ်)^၆ စသည့် ပညာရှင်တို့၏ အယူအဆအသုံးအနှုန်းများကိုလည်း အသုံးပြုတင်ပြထားပါသည်။

၁။ တက်(ဂ်)မီးမစ်သီအိုရီ၏ သဘောသဘာဝ

တက်(ဂ်)မီးမစ်သီအိုရီဆိုသည်မှာ ‘အရာခပ်သိမ်းနှင့်ဆိုင်သောဘာသာဗေဒသီအိုရီ’^၇ ဖြစ်သည်။

ဒေါက်တာကက်နက်အယ်(လ်)ပိုက်(ခ်)^၈ က

“ဘာသာစကားအပါအဝင် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်လုပ်ဆောင်မှုတိုင်းကို အစိတ် အပိုင်း များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ဘာသာစကား၌ စကားလုံး၊ ဝါကျ၊ အကြောင်းအရာ၊ အသံ (သို့)

^၁ Technical term

^၂ Dr.Austin Hale

^၃ Dr.David Thomas

^၄ Charles Peck

^၅ Okell

^၆ Jones

^၇ The Linguistic theory for everything

^၈ Dr. Kenneth L. Pike

နာမ်ပုဒ်စသည့် အစိတ်အပိုင်းများ ပါဝင် ကြသည်။ ဤအစိတ်အပိုင်းများကို ပြောဆိုနေသော စကားစီးကြောင်းမှ ဖြတ်ထုတ်လေ့လာရန် လိုအပ်သည်။”^၁ ဟုဆိုသည်။

ထို့အပြင် ဒေါက်တာပိုက်(ခ်) က

“တက်(ဂ်)မီးမစ်သီအိုရီ၏ လက္ခဏာရပ်အစု (၄) စုရှိသည်”^၂ ဟုဆိုသည်။ ထို(၄)စုအနက် ပထမလက္ခဏာရပ်မှာ ယူနစ်ဖြစ်ပါသည်။ ယူနစ်နှင့်ပတ်သက်၍ ပိုက်(ခ်)က

“လူပုဂ္ဂိုလ်၊ အရာဝတ္ထုနှင့် ဖြစ်ပျက်မှု တို့သည် ယူနစ်များဖြစ်သည်”^၃ ဟုဆိုသည်။

လူသားများ၏တွေ့ကြုံခံစားမှုကို သတိတရပြန်လည်ရည်ညွှန်းပြောဆိုနိုင်သော အဖြစ်အပျက် များ ^၅၊ အမှန်တည်ရှိသောအရာများ ^၆ အဖြစ်သို့ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာဖြတ်ထုတ်နိုင်ခြင်းမရှိပါက သိမှုဖြင့် ပြုသောဆက်သွယ်မှု ^၇ ဟူ၍ မရှိနိုင်ပေ။ သာဓကအားဖြင့် ဘာသာစကားတစ်ခုကို ပြောဆိုသော သူတစ်ယောက်သည် ထိုဘာသာစကားရှိ သံရင်း ^၈ တစ်ခုကို အခြားသံရင်းများမှ မခွဲခြားနိုင်ပါက သိမှုဖြင့် ဆက်သွယ်မှု မရှိနိုင်ပေ။

ယူနစ်တစ်ခုကို ရှင်းလင်းပြောဆိုနိုင်ရန် ထိုယူနစ်သည် အခြားသောယူနစ်များနှင့် မည်သို့ ခြားနားကြောင်း (တစ်နည်း) အခြားသောယူနစ်များနှင့် ခြားနားသောအရည်အသွေး ^၉၊ ထိုယူနစ် တစ်ခုတည်းအတွင်း၌ပင် ကွဲပြားသောသဏ္ဍာန် ^{၁၀}၊ ထိုယူနစ်၏ ပျံ့နှံ့တည်ရှိမှု ^{၁၁} တို့ကို ဖော်ထုတ် နိုင်ရပေမည်။

ဒုတိယလက္ခဏာရပ်မှာ **ဝါစဉ်** ^{၁၂} ဖြစ်သည်။ လူတို့သည် အကြောင်းအရာတစ်ခုကို တင်ပြ နိုင်ရန်နှင့် နားလည်နိုင်ရန် ဘာသာစကားဖြင့် ဆက်သွယ်ပြောဆိုကြသည်။ ထိုသို့ ဆက်သွယ် ပြောဆိုမှု၌ အသံ၊ သဒ္ဒါနှင့် အဓိပ္ပာယ်ဟူသည့် နည်းလမ်းသုံးခုဖြင့် တစ်ပြိုင်နက် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ သို့ဖြစ်၍ အသံဝါစဉ်၊ သဒ္ဒါဝါစဉ်၊ အနက်ဝါစဉ် (ရည်ညွှန်းမှုဝါစဉ်) ^{၁၃} ဟူ၍ ဖြစ်လာသည်။

တတိယလက္ခဏာရပ်သည် **ဆက်စပ်မှု** ^{၁၄} ဖြစ်သည်။ ယင်းတွင် ဘာသာဗေဒ ဆက်စပ်မှု မဟုတ်သော လူမှုရေးဆိုင်ရာ ဆက်စပ်မှု၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာဆက်စပ်မှုတို့ကို ဖယ်ထုတ်၍မရပေ။ ၎င်းတို့ကို ဖယ်ထုတ် လိုက်ပါက လူသားတို့၏ သိမှုဖြင့် ဆက်သွယ်ခြင်း မပြုနိုင်တော့ပေ။

^၁ purposive behavior, including language, comes in "chunks" or constituents.
(Language includes constituents such as words, sentences stories, sounds, or noun phrases.)
We need to **segment** them from the stream of speech and to study them. Pike, 1977, 1

^၂ Pike, 1977, 1

^၃ unit

^၄ persons, things, and events are also units. Pike, 1977, 1

^၅ events

^၆ entities

^၇ relational communication

^၈ phoneme

^၉ contrast

^{၁၀} variation

^{၁၁} distribution

^{၁၂} hierarchy

^{၁၃} referential hierarchy

^{၁၄} context

ထို့အပြင် အဓိပ္ပာယ်မပါသော သဏ္ဍာန်မရှိသကဲ့သို့ သဏ္ဍာန်မပါသော အဓိပ္ပာယ်လည်း မရှိပေ။ သဏ္ဍာန် နှင့် အဓိပ္ပာယ်ပေါင်းစပ်မှု^၁ သည်အရေးပါသည်။ ထို့အပြင်ဝေမျှပါဝင်သော အရည်အသွေးရှိမှသာ ဘာသာဗေဒဆိုင်ရာ အရာတစ်ခုသည် နောက်အရာတစ်ခုအပေါ် လွှမ်းမိုး ပြောင်းလဲမှုပြုနိုင်မည်။ ဝေမျှပါဝင်သော အစိတ်အပိုင်း^၂ သည် ပြောင်းလဲမှုအတွက် တံတား သဖွယ်ဖြစ်သည်။ ဝေမျှပါဝင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ဥပမာပေးရလျှင် 'will not' ဟူသော စကား၌ 'will' သည် 'not' ၏ အရှေ့၌ 'wo' သို့ပြောင်းလဲ၍ 'not' သည်လည်း 'nt' သို့ပြောင်းလဲပြီး 'won't' ဟူ၍ဖြစ်လာသည်။

စတုတ္ထလက္ခဏာရပ်မှာ ရှုထောင့်^၃ ဖြစ်သည်။ လူသားတို့၏ သိမှုဖြင့် ဆက်သွယ်မှု၌ ရှု ထောင့် (၃) ခုမှာ အရာတစ်ခုကို အမှုန်အစ^၄ အဖြစ် ရှုမြင်ခြင်း၊ လှိုင်း^၅ အဖြစ် ရှုမြင်ခြင်း၊ နယ်^၆ အဖြစ်ရှုမြင်ခြင်း ဖြစ်သည်။

အမှုန်အစမပါဘဲ မည်သည့်အရာကိုမှ ယူနစ်အဖြစ် မရှုမြင်နိုင်ပေ။ တစ်နည်းအားဖြင့် အမှုန်အစရှုထောင့်မပါဘဲ ဘာသာစကားကို လေ့လာ ဖော်ထုတ်ရာ၌ ရုပ်ရင်း၊ သံရင်း စသော ယူနစ်များဖော်ပြ၍ မရနိုင်ပါ။ အမှုန်အစရှုထောင့်မှ ဘာသာစကားတစ်ခု၏ ယူနစ်များကို မရွေ့ မလျားသော၊ တည်ငြိမ်နေသောအမှုန်များ အဖြစ် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ ရှုမြင် နိုင်ပေသည်။

လှိုင်းအဖြစ် ရှုမြင်ခြင်း၌ ဘာသာစကားတစ်ခု၏ ယူနစ်များကို လေ့လာပါက လှိုင်း သဘော သဖွယ် ရွေ့လျားပြောင်းလဲပေါင်းစပ် ဆက်နွယ်နေသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ယူနစ်ချင်းထပ်လျှင် ထပ်နေမည်။ ပေါင်းစပ်လျှင် ပေါင်းစပ် နေမည်ဖြစ်သည်။

ဥပမာအားဖြင့် 'yes' /jɛs/ဟူသော ဝဏ္ဏတစ်ခု၌ /j/သံ ပြီးဆုံး ပြီးနောက်/ɛ/သံစ၍ တစ်ဆက်တည်းဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲလျက်ရှိသည်။ ယင်းတွင်/j/ ဗျည်းမည်သည့်နေရာတွင် အဆုံးသတ်ပြီး /ɛ/သရ မည်သည့်နေရာတွင် စသည်ဟုပြော၍ မရနိုင်ပေ။ ၎င်းတို့ကို လှိုင်းအဖြစ် ရှုမြင်ရမည် ဖြစ်သည်။

နယ်ရှုထောင့်မှ မရှုမြင်ဘဲ မျိုးစုအလိုက်အုပ်စုဖွဲ့ခွဲမှု^၇၊ ဖွဲ့စည်းမှု အရည်အသွေးတို့ကို မရှုမြင် နိုင်ပေ။ မျိုးစုအလိုက် အုပ်စုဖွဲ့မှုနှင့်ပတ်သက်၍ လေ့လာပါက လူသားများသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ရှိသော အရာများကို အဆင်သဏ္ဍာန်အားဖြင့် ရှုမြင်ကြသည်။ ကပြောင်းကပြန် အစီအစဉ်မရှိ၊ ဆက်နွယ်မှုမရှိသောအရာများကို တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆက်နွယ်မစဉ်းစားတတ်ကြပေ။ ထို့ကြောင့် အရာဝတ္ထုပစ္စည်းများကို ဝါစဉ်^၈ အဖြစ် စီစဉ်ဖွဲ့စည်း ထားသည်။

ထို့ကြောင့် ဒေါက်တာပိုက်(ခ်)၏ သဒ္ဒါဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်လေ့လာမှု စာအုပ်၌-
“အစိတ်အပိုင်း-တစ်ခုလုံးဝါစဉ်ကို သဒ္ဒါ၊ အသံနှင့် ရည်ညွှန်းမှု ဝါစဉ်များဖြင့် ဆွေးနွေးခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ အထက်ပါဝါစဉ်တစ်ခုစီ၏ အုပ်စုအကွက်ကို ဖြည့်သော အုပ်စုများအတွက် သီးခြားဝါစဉ် တစ်ခုရှိသည်။ ထိုဝါစဉ်သည် အုပ်စုဖွဲ့ခွဲမှု ဝါစဉ်

^၁ form-meaning composite
^၂ shared components
^၃ perspectives
^၄ particle
^၅ wave
^၆ field
^၇ taxonomic
^၈ part-whole

ဖြစ်သည်။ ထိုဝါစဉ်ရှိ ယူနစ်များ၌ တစ်ခု နှင့် တစ်ခု ပတ်သက် ဆက်နွယ် နေသော အရည်အသွေးများရှိသည်။ ယူနစ်များကို စုစည်းရာ၌လည်း အုပ်စုတစ်ခုလုံး ကို ရည်ညွှန်းသောလွယ်ကူသည့် နာမည်များဖြင့် စုစည်းထားသည်”^၁

ဟု ဆိုသည်။

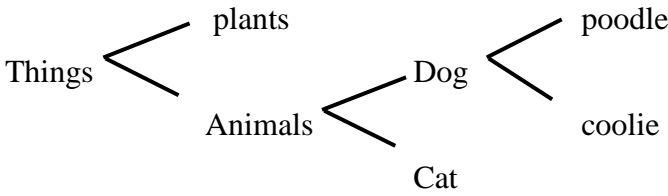
အစိတ်အပိုင်း-တစ်ခုလုံးဝါစဉ် ဟူသည်မှာ ဥပမာအားဖြင့် သဒ္ဒါ၌ အကြီးဆုံးဖြစ်သော ပြောဆိုရေးသားပုံတစ်ခုလုံး၌ အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သော စာပိုဒ်၊ ဝါကျ၊ ပုဒ်၊ စကားလုံး၊ ရုပ်ရင်း စသော အစိတ်အပိုင်းများ ပါဝင်နေကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ယူနစ်များကို စုစည်းရာ၌ ဥပမာအားဖြင့် ကလေး၊ လူကြီး၊ မိန်းမ၊ ယောက်ျား စသည် တို့သည် ယူနစ်များဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းယူနစ်တို့သည် ၎င်းတို့ထက်ကြီးသော ယူနစ်များ ဖြစ်သည့် ‘လူ’ ဟူသောယူနစ်အုပ်စုတွင် ပါဝင်ကြသည်။

အုပ်စုလိုက်အုပ်စုဖွဲ့ခွဲခြင်းတွင် ယူနစ်တစ်ခုစီသည်ကြီးသောယူနစ်အစုရှိ အမျိုးအစားများ ထဲတွင် ပါဝင်သည့်ယူနစ်များဖြစ်ကြသည်။

အုပ်စုလိုက် အုပ်စုဖွဲ့ခွဲခြင်း၌ ယူနစ်များ၏အရည်အသွေးကို ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ အောက်ပါ အတိုင်းဖွဲ့စည်းထားသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သက်ရှိထဲတွင် သစ်ပင် နှင့် တိရစ္ဆာန်တို့ ပါဝင်ကြ သည်။ ယင်းတွင် တိရစ္ဆာန်သည် သစ်ပင် နှင့် ခြားနားသည်။ တိရစ္ဆာန်ဟုဆိုရာ၌ ‘ခွေး၊ ကြောင် စသည်ဖြင့် အုပ်စုထပ်ခွဲနိုင်သည်။ ထို့အပြင် ခွေးအုပ်စု၌ ပူဒယ်^၂၊ ကူလီ^၃ စသော ခွေးအမျိုး အစားဟူ၍ အုပ်စုထပ်ခွဲနိုင်ပြန်သည်။ ဤနည်းအားဖြင့် အုပ်စုဖွဲ့ခွဲမှု အခက်ဖြာ ဇယားကို ရရှိပါသည်။

အုပ်စုဖွဲ့ခွဲမှုအခက်ဖြာဇယား

လူသားတို့၏သိမှုဖြင့် ဆက်သွယ်ခြင်း၌ ရှုထောင့်အမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲ နိုင်ကြောင်း၊ ‘အိမ်’ တစ်ဆောင်ကို ရှုမြင်ပုံဖြင့် သာဓကဆောင် တင်ပြပါမည်။

သာဓကအားဖြင့်

- a. The hosue Collasped.
- b. The house was a battle field stream with bottle tops.
- c. He bought the house.

^၁ Hence materials are organized into the part-whole hierarchies which we have already discussed for grammar, phonology, and reference. But the classes of elements entering the class cell of each of these hierarchies have a different kind of hierarchy – a hierarchy of units with features which are shared, and which group the units into manageable classes, easy to name or refer to as wholes, and arranged so one of its units can be abstracted for reference. Pike, 1977, 383

^၂ poodle

^၃ coolie

ယင်းတွင် (a) ၌ အိမ်ကို လှိုင်းအဖြစ် ရှုမြင်ရမည်။ အိမ်သည် ပြုပြီးသည့်နောက် ‘အိမ်’ တစ်ဆောင်မဖြစ်နိုင်တော့ဘဲ ပျက်ဆီးနေသောပစ္စည်းအစုအပုံသာ ဖြစ်ပေတော့သည်။ အိမ်ပြုသည်ကို လှိုင်းအဖြစ် မရှုမြင်ပါက ပစ္စည်းအစုအပုံသာ ဖြစ်ပေမည်။ အိမ်ကိုလှုပ်ရှားပြောင်းလဲနေသော လှိုင်းအဖြစ် ရှုမြင်ပါမှ “ပြုသွားသောအိမ်” “မနှစ်က ဖျက်လိုက်သောအိမ်” ဟု သိရှိပြောဆို နိုင်ပေမည်။ ဤနေရာ၌ အိမ်ကို လှိုင်းရှုထောင့်မှ မရှုမြင်ဘဲ အမှုန်အစုရှုထောင့်မှ ရှုမြင်ပါက ဤသို့ သိမြင်ပြောဆိုမှုသည် ဆီလျော်မှုမရှိပေ။

(b) ၌အိမ်ကို နယ်တစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်ရမည်။ သို့မှသာ ပုလင်းခွံများ ပျံ့နှံ့တည်ရှိနေသော နေရာကို ‘အိမ်’ ဖြစ်သည်ဟု ဆက်စပ် နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ပေမည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အိမ် ဟူသော နယ်ထဲ၌ ပုလင်းခွံများ ပါဝင်တည်ရှိနေခြင်းဖြစ်သည်။

(c) ၌အိမ်ကို အမှုန်အစုတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်မှသာ အိမ်ကို ရောင်းဝယ်၍ရသော ယူနစ်တစ်ခု အဖြစ် နားလည်သဘောပေါက် နိုင်ပေမည်။

တက်(ဂ်)မီး(မ်)^၁ နှင့် စင်တက်(ဂ်)မီး(မ်)^၂

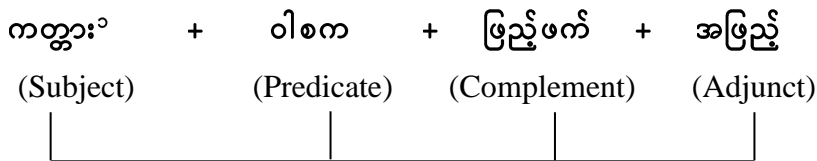
“စကားပြောသောအခါ အချိန်အခါအစဉ်လိုက်အတိုင်း ပြောကြ၏။ စာရေးစာဖတ်သောအခါ၌ အချိန်အခါ အစဉ်လိုက်အတိုင်း ရေးကြဖတ်ကြသည်။ ဘာသာစကားကို ဆန်းစစ်သောအခါ၌ ‘အဆင်ပုံစံ’^၃ အရ ဆန်းစစ် နိုင်သည်။ ခြားနားသောအဆင့်အလိုက်၊ ခြားနားသော၊ မတူညီသော ဖွဲ့စည်းမှုအဆင်ပုံစံအရ ချဉ်းကပ်လေ့လာမှုသည် အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားကို ဝါကျ၊ စာပိုဒ်၊ စကားလုံး စသည်ဖြင့် သမရိုးကျ ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာတတ်ကြပါသည်။^၄” ဟု ဘာသာဗေဒ ပညာရှင် ချားလ်(စ်)ပက်(ခ်)က တင်ပြထားသည်။

ဘာသာဗေဒပညာရှင်များအနေဖြင့် ဘာသာစကားကို စာပိုဒ် အဆင်ပုံစံများ^၅ ဝါကျအဆင် ပုံစံများ^၆၊ ပုဒ်အဆင်ပုံစံများ^၇၊ စကားလုံး အဆင်ပုံစံများ^၈နှင့် ပင်မရုပ်ရင်းအဆင်ပုံစံများ^၉ အလိုက် ဆန်းစစ် လေ့လာလိုကြသည်။ ဝါစဉ်အလိုက် အဆင့်တိုင်း၌ ထူးခြားသောကိုယ်ပိုင် အဆင်ပုံစံ^{၁၀} အရည်အသွေးတို့ကို တွေ့ရသည်။

မည်သည့်အဆင့်၌မဆို သဒ္ဒါအဆင်ပုံစံ^{၁၁}တစ်ခုစီတို့၌ အဆင်ထိပ်^{၁၂}များရှိကြသည်။ အဆင် ပုံစံကို စင်တက်(ဂ်)မီး(မ်)ဟု ခေါ်သည်။ အဆင်ထိပ်များကို တက်(ဂ်)မီး(မ်)ဟုခေါ်သည်။ မည်သည့် အဆင့်၌မဆို စင်တက်(ဂ်)မီး(မ်)ကို တက်(ဂ်)မီး(မ်)များဖြင့် ဖွဲ့စည်း ထားသည်။

^၁ tagmeme
^၂ syntagmeme
^၃ pattern
^၄ Peck, 1984, 1
^၅ paragraph patterns
^၆ sentence patterns
^၇ phrase patterns
^၈ word patterns
^၉ stem patterns
^{၁၀} own particular characteristic pattern
^{၁၁} grammatical pattern
^{၁၂} pattern point

ဝါကျခွဲအဆင့်ပုံစံ စင်တက်(ဂ်)မီး(မ်)ကို အဆင်ထိပ်ဖြစ်သော တက်(ဂ်)မီး(မ်)များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပုံကို အောက်ပါဝါကျခွဲဖွဲ့စည်းပုံကို ကြည့်၍သိနိုင်သည်။

ဖြည့်ဖက်ပါဝါကျခွဲ^၂

အထက်ပါ ဇယားအရ ဖြည့်ဖက်ပါဝါကျခွဲ စင်တက်(ဂ်)မီး(မ်)ကို တက်(ဂ်)မီး(မ်)များ ဖြစ်သော ကတ္တား၊ ဝါစက၊ ဖြည့်ဖက်၊ အဖြည့် စသည်တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ အဖြည့်ကို အချိန်^၆၊ နေရာ^၇ စသည်တို့ကို ဖော်ပြရာ၌သုံးသည်။

အထက်ပါဖွဲ့စည်းပုံ၌ ဖြည့်ဖက်ပါဝါကျခွဲသည်စင်တက်(ဂ်)မီး(မ်)ဖြစ်သည်။ ၎င်း၌ပါဝင်သော အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သည့် ကတ္တား၊ ဝါစက၊ ဖြည့်ဖက်နှင့် အဖြည့်တို့သည် တက်(ဂ်)မီး(မ်) များဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် စင်တက်(ဂ်)မီး(မ်)၌ တက်(ဂ်)မီး(မ်)တို့သည် အစဉ်လိုက်အတိုင်း ပါဝင်ကြသည်။

သဒ္ဒါယူနစ်သဘာဝ^၈

ယူနစ်ကို သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်တင်ပြရာ၌ ပိုက်(ခ်)နှင့်အခြားသူတို့က အချက်သုံးချက်နှင့် ကိုက်ညီမှု ရှိရမည်ဟုဆိုသည်။ ယူနစ်သတ်မှတ်ရာ၌ အောက်ပါအချက်တို့နှင့် ကိုက်ညီမှုရှိရမည်ဟု ဆိုသည်။

- ၁။ အခြားယူနစ်တို့နှင့် ခြားနားသောအရည်အသွေး^၉
- ၂။ ယူနစ်တစ်ခုအတွင်း၌ ကွဲပြားမှုနယ်^{၁၀}
- ၃။ ယူနစ်အုပ်စုအမျိုးမျိုး၌ ပျံ့နှံ့တည်ရှိမှုနယ်^{၁၁}

အခြားယူနစ်တို့နှင့် ခြားနားသောအရည်အသွေး

အခြားယူနစ်တို့နှင့် ခြားနားသောအရည်အသွေးဆိုသည်မှာ ယူနစ် တစ်ခုသည် ၎င်းယူနစ်နှင့် ဆင်သောအခြားယူနစ်များနှင့် ကွာခြားမှုပင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းကို ဘာသာစကားတစ်ခု၏ အသံ ဖွဲ့စည်းပုံ စနစ်ရှိ ယူနစ်တစ်ခုဖြင့် သာဓကဆောင် တင်ပြသွားပါမည်။ အသံဖွဲ့စည်းပုံရှိ အခြေခံ

---

^၁ subject
^၂ transitive clause
^၃ predicate
^၄ complement
^၅ adjunct
^၆ time
^၇ location
^၈ the nature of grammatical units
^၉ contrast feature
^{၁၀} range of variation
^{၁၁} range of distribution

ယူနစ်သည် သံရင်း ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားရှိ ရပ်သံဗျည်း^၁ တစ်ခုဖြစ်သော သံရင်း /k/ ကို kill, cool, skill နှင့် school တို့၌ တွေ့ရသည်။ ဗျည်း /k/သည် အင်္ဂလိပ်အသံဖွဲ့စည်းပုံရှိ အခြားဗျည်းတို့နှင့်ကွဲပြားသည်။ ဗျည်း /k/ကို အသံပြုစဉ် လေစီးကြောင်း ၊ သည် ရပ်တန့် သွားသည်။ /k/ကို အသံပြုစဉ် လျှာ၏အနောက်ပိုင်းသည် အာခေါင်နှင့် သွားတို့ဖြင့်ထိသည်။ /k/သည် သရသံ^၃၊ ပွတ်တိုက်သံ^၄ တို့ဖြင့် ကွဲပြားသည်။

ဥပမာအားဖြင့် 'then' /θen/ 'fee' /fi/ စသော စကားတို့၏ အစပြုသံတို့ကို အသံပြုစဉ် အသံစီးကြောင်း ရပ်တန့်မှုမရှိသော ပွတ်တိုက်သံများ ဖြစ်သည်။

တစ်ဖန်ရပ်သံဗျည်း/k/သည် အခြားရပ်သံဗျည်းများဖြစ်သော /p/,/b/,/t/,/d/,/n/,/ တို့နှင့် ဖြစ်ရာဌာန်^၅ ကွဲပြားသည်။ ထို /p/,/b/,/t/,/d/,/n/,/ တို့ တို့ အသံပြုရာတွင် အပေါ်နှုတ်ခမ်းနှင့် အောက်နှုတ်ခမ်း (သို့) လျှာဖျားနှင့် အပေါ်သွားနောက်ရှိ သွားရင်းဖြင့် ထိမိခြင်းအားဖြင့်ဖြစ်လာ သည်။ ထို့ကြောင့် ရပ်သံဗျည်းဖြစ်သော /k/သည် အခြား ရပ်သံဗျည်းများနှင့် ခြားနားသော အသံဖြစ်ရာ ဌာန်ရှိပြီး ပွတ်တိုက်သံ၊ သရသံ တို့နှင့် ခြားနားသော အရည်အသွေး ရှိသည်။

အခြားသော ယူနစ်တို့နှင့် ခြားနားသောအရည်အသွေးနှင့် ပတ်သက်၍ ကက်နက်အယ်လ် ပိုက်(ခ) က

“ယူနစ်တစ်ခုကို တွေ့ရှိဖော်ထုတ်နိုင်ရန် ဤယူနစ်ကို အခြားသော ယူနစ်များမှ ခွဲခြား နိုင်မည့် ဂုဏ်အင်္ဂလက္ခဏာများ၊ အစိတ်အပိုင်းများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ် ရမည်”^၆ ဟုဆိုသည်။

ဥပမာအားဖြင့် pack နှင့် back မတူဘဲ ခြားနားသည်ကို တွေ့ရသည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ စကား၌ /p/ အသံသည် /b/ သံနှင့် ကွဲပြားသည်။ /p/ သံ၏ အရည်အသွေးသည် သံညှင်း^၇၊ သံတင်း^၈၊ နှုတ်ခမ်း^၉၊ ရပ်သံ^{၁၀}ဖြစ်သည်။ /b/ သံ၏ အရည်အသွေးသည် သံပြင်း^{၁၁}၊ သံလျော့^{၁၂}၊ နှုတ်ခမ်းရပ်သံ ဖြစ်သည်။ /p/ နှင့် /b/ သည် ပထမအရည်အသွေးနှစ်ခုဖြစ်သော သံညှင်း ဖြစ်မှု-မဖြစ်မှု၊ သံတင်း ဖြစ်မှု-မဖြစ်မှုအရအားဖြင့် ကွဲပြားသည်။

ယူနစ်တစ်ခုအတွင်း၌ကွဲပြားမှုနယ်

ယူနစ်တစ်ခုအတွင်းကွဲပြားမှုဆိုသည်မှာ ယူနစ်တစ်ခုတည်းအတွင်း၌ပင် ကွဲပြားနေသော သဏ္ဍာန် (သို့)ကွာဟမှု အတိုင်း အတာပင်ဖြစ်သည်။ ဗျည်းသံရင်းတစ်ခုတည်းဖြစ်သော /k/

^၁ stop
^၂ air stream
^၃ vowel sound
^၄ fricative
^၅ place of articulation
^၆ In order to find and identify any one such unit, one must find in it **features** (or elements, characteristics, components) which differentiate it from all others. Pike, 1973, 2.
^၇ voiceless
^၈ aspirated
^၉ bilabial
^{၁၀} stop
^{၁၁} voiced
^{၁၂} unaspirated

သံရင်းကို အသံထွက်ရာ၌ သာဓကအားဖြင့် 'cool' / kul/ နှင့် 'school' / skul/ ရ 'k' အသံထွက်နှင့် 'kill' / kil/ နှင့် 'skill' / skil/ ရှိ 'k' အသံထွက်တို့ကို နှိုင်းယှဉ်ခြင်းဖြင့် ယူနစ်တစ်ခုအတွင်း ကွဲပြားမှု အတိုင်းအတာကို တွေ့နိုင်သည်။ /k/ အသံထွက်တို့၏ ခြားနားမှုကို ထပ်ဆင့် သင်္ကေတ^၁ (.)အား 'k' အောက်၌ထည့်ခြင်းဖြင့် ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။ လျှာအနောက်ဖက် ပိုရောက်သော 'school' နှင့် 'cool' ရှိ /k/ ကို [k̠] ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ လျှာအရှေ့ပိုင်း ပိုရောက်သော 'skill' နှင့် 'kill' ရှိ /k/ ကို [k] ဟူ၍လည်းကောင်း ကွဲပြားအောင် ရေးနိုင်ပေသည်။

တစ်ဖန် 'cool' ရှိ /k/ သံရင်းသည် သံတင်း [k^h] ဖြစ်ပြီး 'school' ရ /k/ သံရင်းသည် သံညှင်း [k] သံဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် [k] နှင့် [k̠] သို့မဟုတ် [k] နှင့် [k^h] တို့သည် /k/ သံရင်း၏ ကွဲပြားသောသဏ္ဍာန်ပင်ဖြစ်သည်။

ယူနစ်တစ်ခုတွင်း၌ ကွဲပြားမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပိုက်(ခံ) က

“ထွက်ဆိုသံ(၂)ခုသည် ဘာသာစကားတစ်ခု၏ ဖွဲ့စည်းပုံစနစ်(system) အရ တူညီသော အခါ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်အရ ထိုဘာသာစကားပြောဆိုသူတို့မှ တူသည်ဟု ရှုမြင်သတ်မှတ် ကြသည်။ ထိုထွက်ဆိုသံနှစ်ခုသည်စံထားခွဲမှု ၊ အရ (တက်(ဂ်) မီးမစ် ဝေါဟာရအရ) တူညီကြသည်။ ထိုထွက်ဆိုသံ နှစ်ခုသည် ဥသံကွဲမှု အားဖြင့် ကွဲပြားသည်။”^၃

ဟုဆိုသည်။

ဥသံကွဲမှု^၄ သဘောမှာ အရာရာတိုင်းသည် တစ်ထပ်တည်း တူညီမှုမရှိခြင်း ဖြစ်သည်။

စံထားခွဲမှု ဆိုသည်မှာ လူတို့၏ စံထားသတ်မှတ်ခွဲခြားမှု ဖြစ်သည်။

တစ်ထပ်တည်းတူသောလူနှစ်ယောက်မရှိသကဲ့သို့ အသံနှစ်ခုကို တစ်ထပ်တည်း တူအောင် မပြုနိုင်ပေ။ ဆိုလိုသည်မှာ လူတစ်ဦးတည်းက [p] အသံကို ထွက်ဆိုလိုက်သော အခါတိုင်း ပထမ ထွက်ဆိုသော [p] သံနှင့် နောက်ထပ်ထွက်ဆိုသော [p] သံတို့သည် တစ်ထပ်တည်း မတူကြပါ။ ထ [p] သံ တို့သည် ဥသံကွဲမှုအရ ကွဲကြသည်။

ဘာသာစကားတစ်ခု၏ အသံများကို လေ့လာသောအခါ ဥသံကွဲသံ^၅ ဖြင့် ဖော်ပြရာ၌ [ ] ထောင့်ကွင်းအဖွင့်အပိတ်ဖြင့် ဖော်ပြပါသည်။ ထိုဥသံကွဲသံ အင်္ဂလိပ်စကားလုံး 'Phonetic' သည် ရင်းမြစ်^၆စကားလုံး 'phone' ၏ နောက်မှ အဆက်အဖြစ် 'etic' ဥသံကွဲမှုတို့ ပေါင်းစပ် လိုက်ခြင်း ဖြင့်ဖြစ်လာသည်။

ဥသံကွဲသံအရကွဲနေသော [p] သံတို့သည် စံထားခွဲသံ ? အရ တူတတ်သည်။ အင်္ဂလိပ် စကားလုံး စံထားခွဲသံ 'Phonemic' သည် ရင်းမြစ် စကားလုံး 'phone' ၏ နောက်မှအဆက် အဖြစ်

^၁ diacritic
^၂ emic
^၃ When two utterances are structurally the same in the system (and hence usually identified as the same by the native speaker), they are (in tagmemic terms) said to be **emically the same**; and the differences between two utterances of the same emic unit are **etic** differences. Pike, 1973, 2
^၄ etic
^၅ phonetic
^၆ root
^၇ phonemic

'emic' စံထားခွဲမှုကို ပေါင်းစပ်လိုက်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်လာသည်။ ဘာသာစကား တစ်ခု၏ အသံဖွဲ့စည်းပုံကို လေ့လာသတ်မှတ်ရာ၌ စံထားခွဲသံ အားဖြင့်ပြုပြီး စံထားခွဲသံ သင်္ကေတ^၁ တို့ကို မျဉ်း // နှစ်ခုကြား၌ ဖော်ပြသည်။

ဥသုကွဲသံအရ [l] နှင့် [l^h] သည်ကွဲသောပျဉ်းသံနှစ်ခုဖြစ်သော်လည်း အင်္ဂလိပ်စကား၏ အသံဖွဲ့စည်းပုံ၌ စံထားခွဲသံအရ တူကြသည်။ [t] နှင့် [t^h] တို့သည် အင်္ဂလိပ် ပျဉ်းများ အနက်မှ /t/ ပျဉ်းသံရင်း၏ သံရင်းမျိုးပြား^၃ များဖြစ်ကြသည်။ [t] နှင့် [t^h] အသံနှစ်ခုစလုံးကို အင်္ဂလိပ် စကား၌ သုံးသော်လည်း မတူသောနေရာ၊ မတူသောပတ်ဝန်းကျင်၌ သုံးသည်။

[t] သံညှင်းကို ဝဏ္ဏအစဉ်မသုံးသော်လည်း [t^h] သံတင်းကို ဝဏ္ဏအစဉ် သုံးသည်။

ဥပမာ || || still [stɪl]
              || || till [t^hɪl]

“still” ကိုအင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့ ပြောသောအခါ /t/ သံရင်းအတွက် [t]သံညှင်းဖြင့် အသံထွက်သော်လည်း “till” ကိုပြောသောအခါ၌မူ /t/ သံရင်းအတွက် [t^h] သံတင်းဖြင့် အသံထွက်သည်ကို တွေ့ရသည်။

ထိုဥသုကွဲသံအရ ကွဲပြားနေကြသော သံရင်းမျိုးပြား [t] နှင့် [t^h] တို့သည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား၏ အသံဖွဲ့စည်းပုံ၌ စံထားခွဲသံအရ တူကြသည်။ အင်္ဂလိပ်အသံဖွဲ့စည်းပုံ၌ သံရင်း /t/ တစ်ခုတည်းသာ ရှိသောကြောင့် [t] နှင့် [t^h] သံရင်းမျိုးပြားနှစ်ခုအတွက် စာရေးရာ ၌ သင်္ကေတ နှစ်ခုမရှိဘဲ < t > သင်္ကေတတစ်ခုတည်းသာ ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့အတူ [t] နှင့် [t^h] တို့သည် /t/ သံရင်း၏ သံရင်းမျိုးပြားများ ဖြစ်သောကြောင့် 'till' က [tɪl] ဟု အင်္ဂလိပ်များပြောသကဲ့သို့ အသံမထွက်ဘဲ [t^hɪl] ဟုပြောလျှင်လည်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား၌ ပြဿနာမရှိပေ။ ထို့အပြင် အင်္ဂလိပ်တို့သည် [tɪl] နှင့် [t^hɪl] တို့ရှိ သံရင်းမျိုးပြားနှစ်ခု၏ ကွဲပြားသံကို မကြားသကဲ့သို့ ကွဲသည်ဟုလည်း မသိရှိကြပေ။

သို့သော် မြန်မာဘာသာစကား၌မူ [t] နှင့် [t^h] ကို ကွဲပြားအောင်မပြောပါက ပြဿနာ ရှိပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာ စကား၌ 'တား' ကို [tà] ဟုအသံမထွက်ဘဲ [t^hà] □ ဟု မပြောနိုင် သကဲ့သို့ 'ထား' ကိုလည်း [t^hà] ဟု အသံ မထွက်ဘဲ [tà] ဟု မပြောနိုင်ပေ။ မြန်မာဘာသာ စကား၌ [t] နှင့် [t^h] ကို မတူသောအသံနှစ်ခုဟုခွဲထားပါသည်။ မြန်မာစကား၌ ဥသုကွဲသံအရ ကွဲသော [t] သံညှင်းနှင့် [t^h] သံတင်းတို့သည် မြန်မာစကား၏ အသံဖွဲ့စည်းပုံ၌ စံထားခွဲသံအရ လည်း ကွဲပြားကြသည်။ ထို့ကြောင့် [t] နှင့် [t^h] တို့သည် မြန်မာစကားသံဖွဲ့စည်းပုံ၌ ကွဲပြား သောသံရင်းနှစ်ခု ဖြစ်သည်။ မြန်မာစကား၌ /t/ သံရင်းနှင့် [t^h] သံရင်းတို့သည် ကွဲပြားသောသံရင်း နှစ်ခုဖြစ်သောကြောင့် /t/ သံရင်းအတွက် <တ> သင်္ကေတ နှင့် /t^h/ သံရင်းအတွက် <ထ> ဟူ၍ သင်္ကေတနှစ်မျိုးဖြင့် ရေးသားရသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။

ထို့ကြောင့် [t] နှင့် [t^h] တို့သည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား၌ သံရင်းမျိုးပြားများ ဖြစ်သော်လည်း မြန်မာဘာသာစကား၌မူ သံရင်းမျိုးပြားများ မဟုတ်ဘဲ၊ သံရင်းနှစ်ခုဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်

^၁ phonemic symbol
^၂ phonology
^၃ allophone

ဥသံကွဲမှုအရကွဲသော [t] နှင့် [tʰ] တို့သည် စံထားခွဲမှုအရ အင်္ဂလိပ်စကားသံဖွဲ့စည်းပုံ၌ တူသော်လည်း မြန်မာစကားသံဖွဲ့စည်းပုံ၌ မတူညီဘဲ ကွဲကြသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။

ယူနစ်အုပ်စုအမျိုးမျိုး၌ ပျံ့နှံ့တည်ရှိမှုနယ်

ယူနစ်အုပ်စုအမျိုးမျိုး၌ ပျံ့နှံ့တည်ရှိမှုဟူသည်မှာ ထိုယူနစ်၏ တည်ရှိနိုင်သော နေရာပင် ဖြစ်သည်။ သာဓကအားဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ စကားရှိ /k/ သံရင်းသည် ၎င်းထက် ပို၍ မြင့်သော ယူနစ်ဖြစ်သည့် ဝဏ္ဏ၌ပါဝင်ပုံကို ဖော်ပြပါမည်။ /k/ သံရင်းသည် ဝဏ္ဏတစ်ခုအတွင်းရှိ သရ၏ရှေ့၌ ရှိနိုင်သကဲ့သို့ သရ၏နောက်၌လည်း ရှိနိုင်ပေသည်။

ဥပမာအားဖြင့် 'kill' /kɪl/ ဝဏ္ဏ၌ /k/ သံရင်းသည် သရ၏ရှေ့၌ရှိပြီး sick /sɪk/ ဝဏ္ဏ၌ /k/ သံရင်းသည် သရ၏နောက်၌ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့အပြင် /k/ သံရင်းသည် ဝဏ္ဏတစ်ခု၏ သရအရှေ့၌ရှိသောအခါ ၎င်း၏ရှေ့၌ /s/ ဗျည်းတစ်လုံးတည်းသာ ရှိနိုင်ပြီး ၎င်း၏နောက်၌ လိုက်နိုင် သောဗျည်းတို့မှာ /j/ , /r/ , /w/ နှင့် /l/ တို့ဖြစ်သည်။

- ဥပမာအားဖြင့်   skew /skju/
- scream /skrim/
- squeal /skwil/
- clean /klin/ တို့ဖြစ်သည်။

ဤသို့ /k/ သံရင်း၏ ပါဝင်မှုကို စနစ်တကျ တင်ပြ ဖော်ထုတ်၍ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားရှိ အခြားသံရင်းများ၏ ပါဝင်မှုတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက /k/ သံရင်းကဲ့သို့ ပါဝင်မှုတစ်ထပ် တည်းရှိသော အခြားအင်္ဂလိပ်သံရင်းများ မရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။

ဝါစဉ်တစ်ခု၏ အဆင့်အသီးသီး၌ ရှိသောယူနစ်တို့သည် ၎င်းအဆင့်အောက် နိမ့်သော အဆင့်ရှိ ကွဲပြားသည့် ယူနစ်အုပ်စုတို့ဖြင့် စီစဉ် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားသည်။

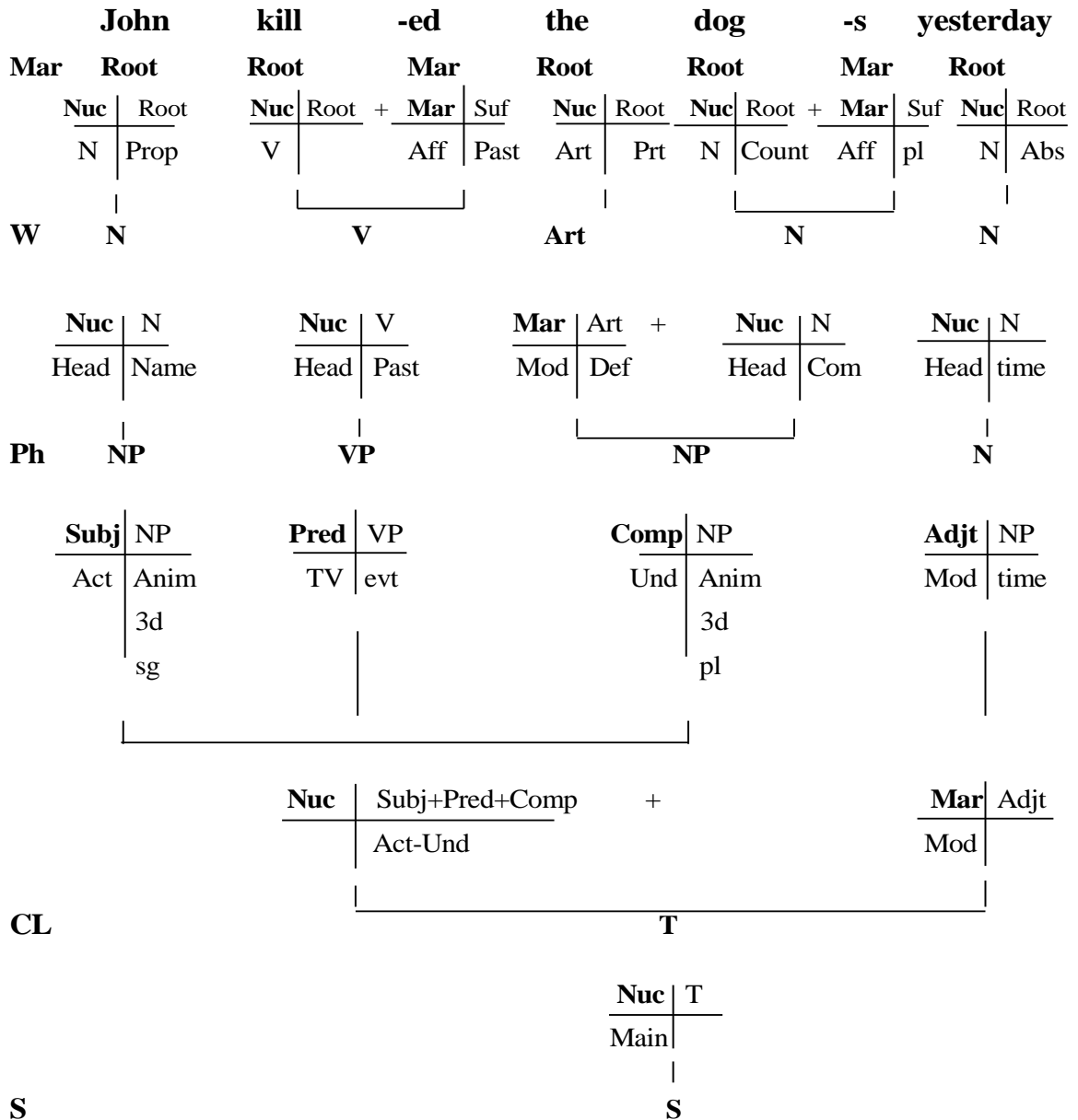
သဒ္ဒါဝါစဉ်ရှိ ရုပ်ရင်းမှလွဲ၍ သဒ္ဒါယူနစ်အသီးသီးကို ၎င်းယူနစ် ထက် တစ်ဆင့်နိမ့်သော အဆင့်ရှိယူနစ်အုပ်စုများနှင့် တည်ဆောက် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဝါကျကို ကွဲပြားသော ဝါကျခွဲအုပ်စုအမျိုးမျိုးဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည်။ ဝါကျခွဲတို့ကို ပုဒ်အုပ်စုများဖြင့် တည်ဆောက် ထားသည်။ ပုဒ်တို့ကို စကားလုံးအုပ်စုများဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည်။ စကားလုံးတို့ကို ရုပ်ရင်း အုပ်စုများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။

သဒ္ဒါဝါစဉ်ရှိ အဆင့်အလိုက် ရုပ်ရင်းမှစ၍ဝါကျအထိ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားပုံအဆင့်ဆင့် ကို တက်(ဂ်)မီးမစ်သီအိုရီအားဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဝါကျတစ်ခုကို ဆန်းစစ်ဖော်ပြပါမည်။

^၁ classes of the unit

ဥပမာ ။ ။ John killed the dogs yesterday.

အထက်ပါဝါကျကို တက်(င်)မီးမစ်သီအိုရီအားဖြင့် ဆန်းစစ် လေ့လာ ထားပုံကိုအောက်ပါ အတိုင်းဖော်ပြပါမည်။

ဝါကျရှိအဆင့်အလိုက်စင်တက်(င်)မီး(မ်)-တက်(င်)မီး(မ်)ဖွဲ့စည်းပုံအဆင့်ဆင့်

အထက်ပါ အင်္ဂလိပ်ဝါကျသည် သဒ္ဒါဝါစဉ်အတွင်းရှိ ဝါကျ အဆင့်ကို ဖြည့်ဖက်ပါ ဝါကျခွဲဖြင့်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားသောဝါကျ ဖြစ်သည်။ ထိုဝါကျ ရှိစကားလုံးမှ ဝါကျအထိ ဖွဲ့စည်းပုံအဆင့်ဆင့်ကို ဖော်ပြထားသည်။ စင်တက်(င်)မီး(မ်)ကို တက်(င်)မီး(မ်)ဖြင့် ဖွဲ့စည်း ထားကြောင်း စကားလုံး ဖွဲ့စည်းပုံမှစ၍ ပုဒ်ဖွဲ့စည်းပုံ၊ ဝါကျခွဲဖွဲ့စည်းပုံ နှင့် ဝါကျဖွဲ့စည်းပုံ အထိ တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် တည်ဆောက်ဖွဲ့စည်းပုံဖြင့် ဆန်းစစ်တင်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။

အထက်ပါ ဖွဲ့စည်းပုံအဆင့်ဆင့်ကို အတိုချုံး၍ အခက်ဖြာ ဇယားဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြနိုင်သည်။

ဥပမာ။ ။

Eng	John	killed	the	dog	yesterday
Myan	ဂျန်	သတ်	ခွေး		မနေ့က
W	N	V	Art	N	N
			└───┘		
Ph	NP	VP	NP		NP
	(Subj)	(Pred)	(Comp)		(Adjt)
	└──────────────────────────────────┘				
CI		CI			
S		S			
FT	ဂျန်မနေ့က ခွေးကိုသတ်သည်။				

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

တက်(ဂ်)မီးမစ်၏အခြေခံသဘောတရား၌ ယူနစ်၊ ဝါစဉ်၊ ဆက်စပ်မှု၊ ရှုထောင့်စသော လက္ခဏာရပ်(၄)ခုပါရှိသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ဘာသာ စကားကို လေ့လာရာတွင် ပထမလက္ခဏာရပ် ဖြစ်သော ယူနစ်လက္ခဏာရပ်၌ အခြားယူနစ်တို့နှင့် ခြားနားသောအရည်အသွေး၊ ယူနစ်တစ်ခု အတွင်း၌ ကွဲပြားမှုနယ်နှင့် ယူနစ်အုပ်စုအမျိုးမျိုးတို့၌ ပျံ့နှံ့တည်ရှိမှုနယ် စသောသဒ္ဒါ ယူနစ်သဘာဝ များနှင့် ကိုက်ညီမှု ရှိရမည်ဖြစ်သည်။

ဒုတိယလက္ခဏာရပ်ဖြစ်သော ဝါစဉ်အရ ဘာသာစကားကို လေ့လာရာတွင် အသံဝါစဉ်၊ သဒ္ဒါဝါစဉ်၊ အနက်ဝါစဉ်(ရည်ညွှန်းမှုဝါစဉ်) ဟူ၍ ဝါစဉ်အလိုက် ခွဲခြား လေ့လာရမည် ဖြစ်သည်။

တတိယလက္ခဏာရပ်ဖြစ်သော ဆက်စပ်မှုအရ ဘာသာစကားကို လေ့လာရာ၌ သဏ္ဍာန်နှင့် အဓိပ္ပာယ် ပေါင်းစပ်လေ့လာရမည်ဖြစ်သည်။ သဏ္ဍာန်ဟူသည်မှာ အသံထွက်ပြောဆိုသော စကားလုံး များ၏ ပုံသဏ္ဍာန်ဖြစ်သည်။ ထိုစကားလုံး ပုံသဏ္ဍာန်နှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်စပ်မှုကို ဖော်ထုတ် လေ့လာရမည်ဖြစ်သည်။

စတုတ္ထလက္ခဏာရပ်ဖြစ်သော ရှုထောင့်(၃)ခုအနက် ပထမရှုထောင့်ဖြစ်သော အမှုန်အစ ရှုထောင့်မှ ဘာသာစကားကို လေ့လာဖော်ထုတ်ရာတွင် သဒ္ဒါ၏ အသေးဆုံးယူနစ်ဖြစ်သော ရုပ်ရင်း၊ အသံ၏အသေးဆုံး ယူနစ်ဖြစ်သော သံရင်း စသည်ဖြင့် ယူနစ်များကို အသေးငယ်ဆုံး အမှုန်အစ အထိ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ လေ့လာရန်ဖြစ်သည်။

ဒုတိယရှုထောင့်ဖြစ်သော လှိုင်းရှုထောင့်မှဘာသာစကားကို လေ့လာပါကလှိုင်း သဘော သဖွယ် ရွေ့လျားပြောင်းလဲ ပေါင်းစပ် ဆက်နွှယ်နေသော ယူနစ်များ၊ တစ်ခါတစ်ရံ ယူနစ်ချင်း ထပ်နေသော ယူနစ်များကို ဖော်ထုတ်လေ့လာ ရမည်ဖြစ်သည်။ ယင်းတွင် ဘာသာ စကားအချို့၌ စကားလုံးအဆင့်၊ ပုဒ်အဆင့်၊ ဝါကျခွဲအဆင့်အထိ အဆင့်ထပ်နေသော ယူနစ်များရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ဝါကျနှင့်ဝါကျခွဲတို့ အဆင့်ထပ်မှုကိုလည်း တွေ့ရသည်။

တတိယရှုထောင့်ဖြစ်သော နယ်ရှုထောင့်မှ မျိုးစုအလိုက် အုပ်စု ဖွဲ့ခွဲမှု၌ ယူနစ်များ၏ အရည်အသွေး အဆင့်အတန်းကို ဝါစဉ်အလိုက် ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။ ယင်းတွင် ဘာသာစကားတစ်ခုအတွင်းရှိ ဝါကျခွဲကို ဝါစဉ်အလိုက်ဆန်းစစ်လေ့လာပါက စကားလုံးဝါစဉ်၊ ပုဒ်ဝါစဉ်၊ ဝါကျခွဲဝါစဉ်၊ ဝါကျဝါစဉ်တို့ဖြင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာနိုင်သည်။

အုပ်စုလိုက်အုပ်စုဖွဲ့ခွဲခြင်း၌ ယူနစ်တစ်ခုစီသည် ကြီးသောယူနစ်ရှိ အမျိုးအစားထဲတွင် ပါဝင် နေသည့် ယူနစ်များဖြစ်ကြသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ ဝါကျခွဲ၌ စကားလုံး(ယူနစ်)သည် ၎င်းထက်ကြီးသော ပုဒ်(ယူနစ်)တွင် ပါဝင်၍ ပုဒ်သည် ၎င်းထက်ကြီးသောဝါကျခွဲ(ယူနစ်)တွင် ပါဝင်နေသည်။

တက်(ဂ်)မီးမစ်ဝေါဟာရအရ ဝါကျဝါစဉ်သည် စင်တက်(ဂ်)မီး(မ်)ဖြစ်သောအခါဝါကျခွဲဝါစဉ် သည် တက်(ဂ်)မီး(မ်)ဖြစ်သည်။ ဝါကျခွဲဝါစဉ်သည် စင်တက်(ဂ်)မီး(မ်)ဖြစ်သောအခါ ပုဒ်ဝါစဉ်သည် တက်(ဂ်)မီး(မ်) ဖြစ်သည်။ ပုဒ်ဝါစဉ်သည် စင်တက်(ဂ်)မီး(မ်)ဖြစ်သောအခါ စကားလုံးဝါစဉ်သည်တက်(ဂ်) မီး(မ်)ဖြစ်သည်။ စကားလုံးဝါစဉ်သည် စင်တက်(ဂ်)မီး(မ်) ဖြစ်သောအခါ ရုပ်ရင်းဝါစဉ်သည် တက်(ဂ်)မီး(မ်)ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖြင့် စင်တက်(ဂ်)မီး(မ်)တွင် တက်(ဂ်)မီး(မ်)တို့သည် အစဉ်လိုက် ပါဝင်နေကြသည်။

နိဂုံး

ဘာသာစကားသည် ရည်ရွယ်ချက်ပါသည့် လူတို့၏ပြုမူဆောင်ရွက်မှုဖြစ်သည်။ ဘာသာ စကားကို ပေးပို့လိုသည့် သတင်းအချက်အလက်များ ဆက်သွယ်ပေးပို့နိုင်ရေးအတွက်အသုံးပြုသည်။ ဘာသာစကားဖြင့် လူမှုဆက်ဆံရေးကို တည်ဆောက်နိုင်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ဘာသာစကား၌ ရှိသော အသံတည်းဟူသောပုံသဏ္ဍာန်နှင့် သဒ္ဒါတည်းဟူသောပုံသဏ္ဍာန်တို့ကို အသုံးပြုလျက် အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ဆောင် နိုင်သည်။

တက်(ဂ်)မီးမစ်သီအိုရီသည် ယူနစ်၊ ဝါစဉ်၊ ဆက်စပ်မှု၊ ရှုထောင့်ဟူသော အခြေခံ လက္ခဏာ အစုံ (၄) ရပ်ဖြင့် ဘာသာစကား အပါအဝင် အရာခပ်သိမ်းကို ရှုမြင်လေ့လာသည်။ ဘာသာစကား ကို လေ့လာရာတွင် လက္ခဏာရပ်အစုံအလင်ဖြင့် ထောင့်စုံမှရှုမြင်လေ့လာနိုင်သောကြောင့် တိုင်းရင်း ဘာသာစကားတို့၏ သီးခြားသွင်ပြင် လက္ခဏာများကို ဖော်ထုတ်တင်ပြရာ၌ ပြည့်စုံကုံလုံမှုရှိသော သီအိုရီတစ်ခု ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

Barnes, R. and Gardner, R.. (2000). *Linguistics Introduction for Translation – Phonology*.

Bloomfield, L. (1961). *Language*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

Crystal, D. (1977). *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*. 4th ed. Oxford: Blackwell.

Fries, P. H. (1979). Tagmemics, *Notes on Linguistics* 12: 3-13 LinguaLinks® Library Version 5.

Hale, A. (1973). *Clause, sentence, and discourse patterns, in seleted languages of Nepal. I. General approach*, Kathmandu: SIL, University of Okalhoma, Norman.

Hale, A. (1979). From Thumbnail to Discourse, *Notes from the Nasule Syntax Workshop*.

Hartmann, R.R. K. and Stock, C. (1972). *Dictionary of language and linguistics*. London: Applied Science Publisher Ltd.

Thomas, D. (1977). A note on hierarchies and level 1, *Notes on Linguistics* 1:13-17:13-19 LinguaLinks® Library Version 5.0 SIL Interaniotnal.

Verma, S.K. (1974). *Introductions to English language teaching, I, Linguistics*, Delhi: Central Institute of English and Foreign languages Hyderabad, Oxford University Press.